

Börte hatyn

Category: Kitapcy, Zenan şahsyýetler

написано kitapcy | 24 январа, 2025

Börte hatyn *Çingiz hanyň birinji aýaly:*

- BÖRTE HATYN

XIII asyryň başynda Orta Aziýanyň ähli çarwa taýpalaryny bir agza bakdyryp, bir bitewi ulusa öwren Çingiz hanyň baýry aýaly Börte hatyn barada bilýäniňiz barmy?

Börte Beýik Mongol imperiýasynyň gurujysy we taryhyň iň ýowuz hökümdary Çingiz hanyň deňli-derejeli we birinji aýalydyr.

Ol Çingiz hana durmuşa çykansoň, imperiýanyň baş melikesi boldy.

Börte hakynda bize gelip maglumatlar örän azam bolsa, onuň kiçijik ýaşdaka Çingiz hana adaglanyp, on ýedi ýaşynda-da durmuşa çykandygy bellidir.

1161-nji ýylda goňrat taýpasynda Deý-Seçeniň we Çotanyň maşgalasynda dünýä inen Börte taýpasynyň iň owadan gyzy bolup, açyk teni, otlukly gözleri we akyl-paýhasy bilen hemmeleriň ünsüni özüne çekip bilýärdi.

Ol Çingiz hanyň duşmanlary tarapyndan alnyp gaçylýar we jynsy zorluga uçraýar. Emma Çingiz han soňra ony halas etmegi başaýar.

Börte Çingiz han tarapyndan halas edilende ol eýýäm göwreli eken. Han aýalyny eý görensoň, onuň dogran çagasyny öz çagasy ýaly ulaldýar we ony öz bilinden önen çagalaryndan aýry görmeýär.

Çingiz hanyň aýalyny garadangaýtmazlyk bilen halas etmegi taryhy taýdan möhüm wakalaryň biri hasaplanýar.

"Börte sekiz aýlap ýesirlikde boldy we halas edilenden soň Juçyny dogurdy. Ol çaganyň kakasynyň kimdigi hakda şübhelik pikirleri dörettdi, çünki ýesiri ony "aýal" edip aldy we şonuň üçin ony emdirip bilýärdi. Emma Çingiz Juçynyň maşgalada galmagyna idin berdi we onuň öz ogludygyny aýtdy. Çingiz han mirasdüşer bellemeli bolanda, Juçynyň hakyky atasynyň kimdigi anyk belli bolmansoň, doganlary onuň hökümdarlygyna boýun sunjak dældiler, şonuň üçinem Çingiz başga ogluny mirasdüşer bellemeli boljakdy. Juçy soňra Altyn Ordanyň başy boldy."

Börte köp ýerde adamsynyň berýän buýruklaryna täsir etmegi başarypdyr.

Ol köplenç "ak ýüpek eşikli, saçy altyn pully, golunda ak guzyly we ak atyň üstüne münen zenan" görnüşinde suratlandyrylýar.

Ol agtyk-çowluklary bilen bile mongol imperiýasyny uç-gyraksyz territoriýalara uzadan ganybir dört ogly we baş gyzy dünýä inderipdir.

• **Börtäniň çagalary:**

Ogullary: Juçy, Çagataý, Ugedeý, Tuly.

Gyzlary: Kua Ujin Bekhi, Tümelün, Alakhaý Bekhi, Alaltun, Çeçekhan.

@ Kitapçylar. Zenan şahsyýetler